

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SAMLINGER

TIL

JYDSK HISTORIE OG TOPOGRAFI.

VIII. BIND. 1880—81.

UDGIVET

AF

DET JYDSKE HISTORISK-TOPOGRAFISKE SELSKAB.

AALBORG.

FORLAGT AF MARINUS M. SCHULTZ
OG TRYKT I STIFTSBOGTRYKKERIET.

Jørgen Marsvin,

en herremand midt i det syttende århundrede.

Ved Klavs Gjerding.

Kilderne hertil er jyske indlæg, tegnelser og registre, jordebøger over Restrup og Avnsbjerg godser, topografisk samling og mere i Gehejme-arkivet, samt prof. Tyge Beckers samlinger til herregårdenes historie i det kgl. bibl., hvor der findes en del uddrag af brevskeer, som uden tvivl findes på Restrup; en forespørgsel fra mig herom hos ejeren er ikke bleven besvaret. Disse uddrag er tidligere benyttet af C. E. Secher til Beskrivelsen af Restrup i »Dsk. Herregaarde«, 15. bind. Med hensyn til slægtskabsforholdene har jeg desuden brugt de sædvanlige hjælpemidler, som Klevenfelds stamtavler og samlinger og Benzons stamtavler i Geh.-ark., Ole Nysteds våbenbog med mere. For enkelte efterretninger har jeg dog også måttet nøjes med Dsk. Atlas som kilde, og andre trykte skrifter.

1. Jørgen Marsvins forfædre og slægt.

Slægten Marsvin har havt sit hjem i Danmark fra gamle tider af; første gang jeg finder den nævnt er 1310, da der nævnes en Johannes (Jens), kaldet Marsvin, som var søn af Benedikt Jonsson. 1347 skjænkede Jens Marsvin, der senere nævnes som en af kansler Jørgen Marsvins forfædre, 2 gårde til et alter for vor Frue, som han og en anden mand havde stiftet i st. Albani kirke i Odense. 1403 nævnes i Odense

en hr. Peder Jensen Marsvin, der var ridder, måske en søn af den forrige; men for resten levede der samtidig flere mænd af slægten i Odense som borgere og rådmænd.

Den første mand, hvis slægtskabsforhold til de følgende kan bestemt angives, er mester *Peder Marsvin*, der nævnes 1455—70 som borgemester (og tolder) i Odense, og som med sin hustru, Margrete Bryske af Lindved, fik denne herregård. Deres søn var *Jørgen Marsvin*, der nævnes til Lindved og Hollufgård, hvilken sidste han selv byggede; han var i rigens råd, var kansler og sekretær hos kongerne Hans og Kristiern den anden, var gift med fru Anna Passov og døde 1524. Hans søn var *Peder Marsvin* til Dybek og Hollufgård, der døde som rigsråd 1528; Dybek i Skåne havde han fåt med sin hustru fru Helle, en datter af Tage Henriksen til Dybek af slægten Hollunger; fru Helle og Peder Marsvins søster Anna Marsvinsdatter nævnes 1531 som medejere af Fårevejle på Langeland. Hans søn var *Jørgen Marsvin* til Dybek og Hollufgård, den tredie og sidste rigsråd af slægten; kongen kalder ham 1554 »vor hofsinder«, 1556 »vor skjænk«, der fik vor Frue kloster i Opslo i forlening, 1564 »vor ritmester«, han var efter hånden befalingsmand på Tranekjær, Landskrone, Lunde bispegård, st. Hans kloster i Odense med Næsbyhoved len og endelig Sølvitsborg; han døde 1581. Han var gift med fru Karen Gyldenstjerne Ottesdatter af Iversnæs, med hvem han havde 10 børn, 3 sønner og 7 døtre. En søn døde ung; den anden var Otte Marsvin, der arvede Dybek og 1604 blev gift med Mette Brahe af Krogholm; disse havde en søn, Jørgen, der døde ung i Paris, samt 4 døtre: Margrete, der blev gift med hr. Jørgen Urne til Alslev, rigens marsk; Karen fik hr. Iver Krabbe, Pernille fik Lave Bilde og Helvig fik Hans Fris. Jørgen Marsvins tredie søn var Peder Marsvin, der arvede Hollufgård og tillige blev ejer af Avnsbjerg, hvorledes véd jeg ikke; han blev 1608 gift med Mette Brahe af Elvedgård; han døde 1614, hun 1622; foruden 2 sønner, der døde små, havde de sønnen Jørgen Marsvin, hvis liv skal beskrives i det følgende, og datteren Karen, der arvede Hollufgård og var gift først med Erik Pors til Dansted i Lolland, landsdommer, og efter hans tidlige død med Henning Pogvisk, landsdommer i Fyn; hun døde 1646. — Jørgen Marsvins 7 døtre var: Anne, g. m.

Hans Arnfeld; Helle, g. m. Axel Urup; Berte, g. m. Fred. Ulfeld; Ellen, g. m. Ludvig Munk til Nørlund og moder til Kristian den fjerdes hustru fru Kirsten Munk; Else, g. m. Enevold Kruse; Helvig, g. m. Gude Galde, og til syvende og sidst Rigborg.

2. *Jørgen Marsvin.*

Jørgen Marsvin til Avnsbjerg er vist de fleste læsere bekendt fra Steen Blichers novelle »De tre Helligaftener«, men især fra »E Bindstouw«, hvor Pe Baahstrup fortæller en del om ham, hvorlunde »den Goer hær øhsten for, som vi Bynner inno kalle Baahstrup, men di Stuer kalle Marswynsluhn, den er i gammel Tier bøgged op aa fier Bynnegoer« af Jørgen Marsvin, der jog beboerne ud, af hvilke »den Fjahr de war aakkeraat mi Aallfaaers Aallfaaer«, og så »kallt han ed ætte sæ sjæl mæ de hæ Swynnawn«. Det, jeg her fortæller, er vel ikke så morsomt, som det digteren har fortalt, men så er det til gjengjæld mere historisk sikkert. Vi vil få at se mørke sider af tilstanden midt i det 17de århundrede; men at se tiden fra den side vil være nødvendigt for at forstå, hvorledes den sidste rest af folkets frihed kunde gå tabt under enevælden.

Jørgen Marsvin var det ældste af Peder Marsvins og fru Mette Brahes børn; han var født 1609 og altså ved faderens død kun 5 år gl., ved moderens død 13 år gammel, da han blev ejer af Avnsbjerg og tilliggende gods. Han tjente kong Kristian den fjerde allerede i den kejserlige krig, der endte 1629, og de træk af hans senere liv, som vi kjen-der, tyder på, at han kan have fundet sig rigtig hjemme blandt soldaterne, blandt hin tids vilde lejede krigerbander. Den 7de juli 1633 stod på kompagnihuset i Kjøbenhavn hans bryllup med den attenårige jomfru Anne Helvig Gyldenstjerne, en datter af Mogens G. til Fultofte og fru Sofie Rantzau. Hendes farbroder Hannibal Gyldenstjerne ejede Restrup i Sønderholm sogn ved Ålborg, og da denne og hans hustru, fru Helvig Kaas, begge var døde, og skivte skulde holdes imellem deres arvinger 1640, afkjøbte Jørgen Marsvin alle de andre Hannibal Gyldenstjernes arvinger deres parter, medens den anden halvdel af gården tilfaldt fru Helvigs

broderdatter, fru Anne Kaas Nielsdatter til Vorgård i Helium herred, Albert Skeels efterleverske. Mellem disse tvende deltes så Restrup hovedgård, bygninger, marker og enge, samt Hestvad mølle og kaldsretten til Sønderholm og Frejlev kirker, i alt 192 tdr. hartkorn. I borggården var blandt andet et tre-lofts hus i nordre side og et to-lofts hus i søndre side, hvoraf hver af parterne fik ét. Efter at fru Anne Kaas var død (1649), arvede hendes farsøstres døtre, fru Ingeborg Skeel til Brandtbjerg¹⁾ og fru Maren Urup hendes halvdel af Restrup, og denne solgte de 1651 til tidens sædvanlige pris, 60 rd. for hver tønde hartkorn, til Jørgen Marsvin, der nu altså var enejer af gården.

Fårevejle på Langeland havde uden tvivl været i slægtens eje i lang tid, skjønt det ikke nævnes fra 1531 til denne Jørgen Marsvins tid. Men i svenskekrigen 1644 underhandlede kongen med Jørgen Marsvin om at forny voldene og gravene omkring gården, og senere i samme år fandt han det fornødent »at Fåreuelde på vort land Lauind, os elsk. Jørgen Marsvin, vor mand og tjener tilhørende, skulde pallsaderes«, hvortil han ønskede at Jørgen M. af sine egne skove vilde forskaffe halvdelen af pallsaderne og kronens og de andre adelstjenere den anden halvdel. Men 10 dec. 1648 solgte Jørgen Marsvin denne gård til Hannibal Sehested.

Dette kunde nok gjøres nødig, ti han var i en betydelig gjæld, hvilken det lader til at han især pådrog sig ved at forstrække kronen med penge i krigstider. I krigsårene 1644—45 havde han således ikke alene »hvervet et kompagni på 120 heste på sin egen pung«, men også forstrakt kongen med betydelige summer i rede penge, hvorfor han 1646 fik kongens obligation, og vistnok samtidig fik han bøndergods i pant i nærheden af sine hovedgårde til at drive disse med. Sådant pantegods blev i hine tider meget almindelig behand-

¹⁾ Denne Ingeborg Skeel (død 1655) var datter af Albert Skeel til Jungetgård, der blev halshuggen 1609, og var g. først m. Klavs Dyre til Linderungård og derefter 1614 med Palle Rodsten til Brandtbjerg (død 1643). Ingeborg Skeel til Vorgård i Vensyssel (død 1604), der var g. m. Otte Banner til Asdal, var datter af Niels Skeel til Nygård. (Se V. A. Skeel: Optegn. om Fam. Skeel.) A. Heise har anset dem for samme person (Saml. til J. Hist. og Top. V. 215).

let som ejendomsgods, og Jørgen Marsvin har således solgt og afhændet over 188 tdr. hartkorn bøndergods, som han havde i pant af kongen, tillige med Avnsbjerg gård og gods. Han skal også have opkjøbt andres retskrav på staten, således at der 1650 blev udstedt et pantbrev til ham på 10000 rd. Også i den følgende krig forstrakte han kongen med penge, hvorom vi får at høre senere.

De penge, han således havde ydet til krigens førelse, var dog ingeniende af hans liggende formue. Allerede 1642 og senere 1650, 53 osv. måtte han låne penge af forskellige, blandt andre af licentiat Peder Lassen i Randers og af Jakob Nielsen på Vindum Overgård, for hvilken gjæld hans svoger Niels Parsbjerg gik i kavtion imod skadesløsbrev, hvori der tilstodes ham pant i Restrup hovedgård. Allerede i Kristian den fjerdes tid vidste regjeringen meget vel, at det stod slet til med Jørgen Marsvins pengevæsen. Da Kongens forskudte hustru fru Kirsten Munks værge, hendes morbroder Otte Marsvin til Dybek, for sin høje alders skyld måtte bede sig fritaget for at have at skaffe med fru Kirstens sag, skulde Jørgen Marsvin som næste frænde, hendes farbroders søn, have overtaget værgemålet, men da han »skal ikke være så vederhæftig, at han kan stå børnene til rette for den skade, godset ved hans forsømmelse kunde tilkomme«, så fik Jørgen Arnfeld, fru Kirstens morsøsters søn, befaling 6te jan. 1647 til at påtage sig værgemålet.

Det var ikke alene i krigen, at Jørgen Marsvin viste sig gavmild med andres penge, men også i freden; således har han og hans hustru i 1652 kostet en altertavle til Sjørslev kirke, hans sognekirke ved Avnsbjerg, ligesom også kalken må være en gave af dem, da deres våbener findes derpå. Ligeså gav de 1654 en altertavle til Vium, hvor de også fik deres navne anbragte på alter og prædikestol.

I Vium sogn lå den gang en lille by ved navn Bastrup. Sådanne små torper var oprindelig enkeltgårde; men i tidens løb, efter at der var taget mere og mere jord ind under den, blev den, når ejeren ikke selv bode på den, bortfæstet til flere bønder, men beholdt navnet af »en gård«. Således var det med Bastrup; denne gård var 1558 bleven tildømt Niels Krabbe til Nygård. 1568 bode Jørgen Hansen i Bastrup, der fik en landstingsdom for, at han ikke var en horunge;

hans fader Hans Skeel havde nemlig havt Jørgen Hansens moder med sig mere end 20 vintre, og hun havde havt l s og lukkelse og søgte  de og drikke med ham  benbarlig; derfor var Jørgen Hansen ingen horunge. Denne Hans Skeel var søn af Niels Skeel til Nygård og br der til den bekjendte fru Ingeborg Skeel til Vorgård i Vensyssel; han faldt på Falkenberg hede 1565 og var »ugivt«. Da Bastrup i Jørgen Marsvins tid hørte under Avnsbjerg, var den besat af bønder (Blicher siger, at den var 4 bøndergårde, og det kan være troligt nok), og den skyldte 1  rte rug, 1  rte byg, 1  rte havre, 1 fjerding smør, 1 br ndsvin, 1 f den d, 1 lam, 1 g s, 2 høns, 1½ daler gj steri. Denne gård lod Jørgen Marsvin 1654 indrette til en hovedgård, hvis avling han lod drive for sin egen regning. Aaret efter måtte han sælge Avnsbjerg. Almindelig siges, at han solgte den til rigsmark Anders Bilde til Damsbo; men efter en af jordebøgerne var det til dennes s n Erik Bilde til Løgismose, der døde året efter. Hans efterleverske, fru Mette Rosenkrans, ægtede derefter 1660 Niels Krabbe til Skjeldinge, der også døde snart, inden 1663. Jørgen Marsvin nævnes et par gange i 1656 til Marsvinslund; men også denne gård solgte han, og i Niels Krabbes jordebog af 1661 anfores den under Avnsbjerg.

Vi så foran, hvorledes Jørgen Marsvin havde lånt penge mod Niels Parsbjergs kavtion. Denne mand var givt med fru Helle Gyldenstjerne, der var en søster til Jørgen Marsvins hustru. Han var ejer af Lynderupgård i Rinds herred og af Eskjær i Nørre herred i Salling. I  rene 1655—56 indl ste han svogerens forskellige gj ldsbreve, 5 i tallet, lydende på 8450 rd. in specie, med påløbne renter osv. 8680, og han ægtede nu at gjøre sin ret gjældende mod skyldneren. Efter pantebrevene og Jørgen Marsvins eget forslag af 1656 overdrog tvende mænd Niels Parsbjerg Restrup hovedgård med Hestvad mølle og jus patronatus til Sønderholm og Frejlev kirker, ialt 192 tdr. htk., for 60 rd. t nden til et frit brugeligt pant. At pantets værdi oversteg gj lden, ser man ikke, at der er taget hensyn til. Dette skete den 18de febr. 1656; men Jørgen Marsvin har ingen lyst havt til at flytte fra Restrup til Marsvinslund. Tvært imod lader det til, at han har besluttet, ikke at rømme gården uden sværdslag; han blev med familie og folk boende på gården, og da Niels

Parsbjerg gjorde forsøg på at tage gården i besiddelse, blev der natten imellem den 17de og 18de marts i en by ret ved Restrup leveret et par skrifter til en af hans folk. Det ene lød således:

»Vide må N. N., at I strags pakker eder herfra og hjem til eders junker Niels Parsbjerg, så fremt I vil ikke have nogle blypiller, som ville være onde at fordøje, og siger eders husbond og frue, dersom de ikke lader den ærlig mand sidde i rolighed med hans kone og børn, han må fuldkomkelig forlade sig til, at den røde hane skal gale over begge hans gårde, og han eller hun skal og få nogle blypiller, så de skal få en verdens ulykke, og alle de, der kommer på den gård og mark; nu er I advaret, lad nu eders herskab strags det vide, og for efterfølgende skade at tage vare, for så sandt Gud er i himmelen, så skal dette ske i gjerningen og ikke i ord; vi er nok så mange og skal udbrede os, at vi skal med stor bekymring gjøre det, som aldrig var tænkt ved nogen at skulle gøres; men vi får tage os den gode mands Jørgen Marsvins sag noget an, dog hannem er dette ganske ubevidst, dog tvivles ingenlunde på, at han jo og vågner op en gang, så det bliver betalt, hvis allerede sket er, og det vel kunde have været i fordrag, hvor efter I kan vide eder at rette. Af Himmersyssel i faste i marts måned, den ottende dag.

CR... XM... PI... F... LP... MP.

At I iligen strags ufortøvet lader ham det vide, og så fremt de haver lyst til ulykke og hjertesorg, skal de være visse på, de råder selver derudi.«

Det andet lød således:

»Vide må Niels Parsbjerg på Lynderupgård, at efter som (han) uforneoden nu alene og ingen anden stunder og stræber efter den gode og fromme mand Jørgen Marsvins velfærd og hans fordærvelse, så må han hermed vide, at han lader den ærlig mand sidde i ro umolesteret, efterdi han er nok forsikret; hvis ikke, skal han være vis på, at inden i dag et år i det seneste, muligt langt før, (skal) ikke stå en stage på nogle hans gårde, den røde hane skal gale over dem, og han eller hans skal skjænkes nogle blypiller, som ikke ere gode i maven; det skal ske i gjerningen og ikke i ord. Nu er han advaret, og han læser hans tjeneres brev, og så

(han), som ligger i Sønderholm, han kan nu for skade sig tage vare og gjøre, hvad synes. Af Himmersyssel den ottende marts.

Velbekjendt og ubenævnt.

Ildbrand og krud og lod, slå sin lid til tiden giver alting¹⁾.«

Det er ikke underligt, at en fredelig herremand kunde blive lidt forskrækket ved sådanne breve. Niels Parsbjerg afskrev dem og lod disse afskrivter læse på Hornum herreds ting d. 24de marts, på Viborg landsting 26de marts, på Rinds herreds ting 1ste april. Til kongen skrev han 27de marts et bønsskrift så lydende:

»Stormægtigste højbårne fyrste, allernådigste herre og konning. Eders kgl. majt. forårsages jeg højliggen udi allerstørste underdanighed at andrage, hvorledes jeg har været tiltvungen og forårsaget imod min villie in februario nu sidst forleden at lade gjøre annammelse og brugelighed ved gode mænd udi Restrup hovedgård, som min svoger Jørgen Marsvin haver tilhørt, og det for hvis løfter jeg for hannem med min store skade haver udi været, efter hvilken annammelse min fuldmægtige haver været did skikket at bestille med avlen og andet på mine vegne, hvor imod bemeldte Jørgen Marsvin udi adskillige måder haver gjort mig forhindring, så som at han endnu holder hus på gården og bruger avlingen, som ved retten at udføre allerede er begyndt proces, og endog jeg alene ved landsloven haver søgt min ret, så vederfares mig imod forhåbning, at mine tjenere og jeg imod landefred med mord og brand undsiges, som hoslagte rigtige kopier det videre udviser, enddog jeg ikke kan eller bør beskyldte min svoger derfor, det som ingen ærlig mand anstår, langt mindre kan fatte de tanker om hannem, hvoraf jeg intet ondt, mens al huldskab og svogerskab haver forskyldt, om jeg end ved retten søger min betaling for udlagte penge og skadelidelser; men efterdi sådan undsigelse er uhørlig, imod landefred gjort af dennem, som deres navn ikke tør være bekjendt, til med synes ubilligt at fortøve, til ulykken rammer på en, hvorfor jeg nødes hårdeligen at søge eders

¹⁾ Dette sidste forstår jeg ikke, vist nok er det fejlskrevet i gjenpar-
ten; måske er det af et vers.

kgl. majt., at jeg som eders kgl. majts. undersøgt underdanigst må tages i beskyttelse og være sikker for sådan trusel, mordiske og brandskade, formenendes Jørgen Marsvin, hans folk, al tilhæng, som kunde være mistænkt, i det ringeste må ved ed og tilbørlig erklæring sig undskyldte, om dennem her udi intet er bevidst, eftersom det lader sig anse, ingen lettelig skulde således forgribe sig på en fremmed, med mindre end hovedmanden og hans anhang samme steds, som årsagen pårører, kunde have nogen videnskab derom; dernæst at bemeldte Jørgen Marsvin må skaffe mig nu med det første fuldstændig forsikring på liv og gods, mig og mine, hus og hjem, eller noget tilhørende, ikke at lade nogen skade tilføje, enten ved sig selv eller andre; stilles dog til eders majt. i allerstørste underdanighed, hvorledes eders kgl. majt. behager mig at forsikre for sådan stor trusel, overlast og undsigelse. Datum Lynderupgård den 27de marts anno 1656. Som forbliver eders kgl. majts. underdanigste tjener

Niels Paszbergh Wernersz eg. hd.«

Han sendte nu sin tjener over til Kjøbenhavn med dette skrivt og et brev »ærlig og velbyrdig mand Erik Krag til Lydumgård, kgl. majts. øverste sekretær og befalingsmand på Skivehus, min kjære broder og sønderlig gode ven, ganske venligen tilskrevet,« hvori han beder ham frembære hint brev for kongen, tillige med afskrivterne af de to truselsbreve, efterdi han torde ikke fremsende originalerne, befrygtende nogen på vejen med vold og magt skulde bemægtige sig dem fra hans tjener. Erik Krag vilde imidlertid forsøge at forlige de tvende og skrev 8de april følgende brev til Jørgen Marsvin:

»Næst min venlige hilsen og taksigelse for bevist gode, samt min villige tjenestes erbydelse altid,

Kjære Jørgen Marsvin og kjære broder, jeg skikker dig herhos tvende pasquiller og undsigelsesbreve, som mig af din svoger Niels Parsbjerg er tilskikket med hans underdanigste supplication til hans kgl. majt. min nådige herre om beskjemmelsesbrev imod dig, så haver jeg ej villet efterlade dig derom tilforn at forstændige, at du kunde hos bemeldte din svoger alting udi venlighed forekomme, så at højstbemeldte hans majt. ikke dermed skulde besværes og anden vidtløftighed imod dig deraf kunde entstande; beder dig derfor, at du

sagen selv ret eftertænker, om dig noget derom er bevidst, du da gjører dit bedste til, at han sig intet over dig med rette kan beklage, dette jeg dig så kortelig til efterretning vilde have forstændiget, med venlig begjæring, du mig din mening her om med forderligste vilde vide lade og mig samme skrivtligen tilbage skikke, så at jeg siden kan forskaffe velbemeldte din svoger resolution på hans fremskikkede supplication. Jeg befaler dig hermed, med hustru, børn og alt kjært under den højestes trygge beskyjermelse. Datum Kjøbenhavn den 8de aprilis anno 1656.

E. Kragh.«

Dette brev sendte Erik Krag tillige med alle de ham tilsendte papirer tilbage til Niels Parsbjerg med dennes tjener; hvorledes han tog imod det, ses af tølgende brev:

»Ihm. Min ganske venlige hilsen nu og altid forsendt med Gud vor herre, næst min venlige taksigelse for bevist gode, hvilket igjen at forskyldte jeg stedse vil findes villig, Kjære Erik Krag og kjære broder, din skrivelse er mig til hænde kommen, meningen deraf er vel forstanden, at du min underdan. supplication for hans kgl. majt. ikke har villet andrage, før end Jørgen Marsvin sig derimod erklærer, så havde jeg vist formodet, at du min supplication i synderlighed udi sådan tilfald for min allernådigste herre og konning skulde have andraget, at jeg for sådan fast uhørlig trusel, mord og brandskade kunde erlanget beskyjermelse; det brev, du sendte mig, Jørgen Marsvin tilskrevet anlangende hans erklæring, er blevet sendt til Skivehus, og må du venligen vide, kjære broder, at jeg lidet agter Jørgen Marsvins erklæring i sådant tilfald, og dersom (det Gud forbyde) imod forventning noget kunde hændes, så haver jeg dog betimeligen for den høje øvrighed det villet andrage. Kjære Erik Krag og kjære broder, de tvende pasquiller eller undsigelsesskrivelser sender jeg dig igjen her udi indlagt, og Jørgen Marsvin gjenparter til dennem, og beder dig endnu gjerne, kjære broder, at du sagen grundeligen overvejer, hvad fare jeg med kone, børn og folk, med hus og hjem, er udi geråden for sådan trusel og undsigelser, så vi ikke sikkert tør rejse fra hus, men holder vagt omkring vore gårde nat og dag, så jeg beder dig derfor gjerne, at du endnu min supplication for hans kgl. majt. vilde andrage, at jeg kunde bekomme hans kgl. majts. beskyjermelse imod sådan hårde trusel, og

vil hermed have dig Gud allermægtigste i vold befalet med mange gode nætter, min kone og jeg hilser dig og din kjæreste. Af Lynderupgård den 22de april anno 1656.

Niels Parsbergh W eg. hd.«

Erik Krag er formodentlig nu bleven lidt vred over, at Niels Parsbjerg således kaster vrage på hans mægling; men sagen androg han for kongen og kunde derefter give følgende besked: »Hans kgl. majestæts nådige svar, at dersom velb. Niels Parsbjerg formener sig af velb. Jørgen Marsvin at være forurettet, da kan han sig lovligen ved ordentlig og landbrugelig proces af hannem og hans folk forsikre lade. Datum cancelliet for Kjøbenhavns slot den 13de juni 1656.

E. Kragh.«

Hermed lod Niels Parsbjerg og hans hustru sig dog ikke nøje, og fru Helle Gyldenstjerne skrev 25de juni på sin husbonds vegne og i hans fraværelse til rigsrådet. Den besked, der var given dem, var ikke tilfredsstillende, »ti dersom det gjærligen kunde bevises, hvo samme undsigelse og truselskrivter have skrevet eller ladet udgå, så kunde det vel med landsloven procederes, som ikke kan gjærlig bevises, efterdi de ikke have tordet være deres navn kekjendt.« Derfor bad hun Danmarks riges råd vel gjøre og betænke sådan fast uhørlig her i landet at være passeret osv. og anholde hos kongen om beskjærmelse efter den forrige ansøgning. Men ej heller denne skrivelse lader til at have gjort nogen virkning.

Den 18de sept. lod Niels Parsbjerg tage tingsvidne på, at Jørgen Marsvin til Marsvinslund, hans frue, børn og folk, nemlig gårdsfogden, ladefogden, pigen, kusken, stald drengen, foledrengen og podemesteren, holdt hus på Restrup, og ingen anden, siden 14 dage efter kyndelmisse og indtil denne tid, har drevet gården, ladet age mæg, pløjet, såt og høstet; men derefter synes han at have ladet sagerne stå hen i nogle år.

Efter at vi nu har set, hvorledes de to frænder levede med hinanden, kunne vi vende os til at betragte det stridige forhold, hvori Jørgen Marsvin stod til sin præst ved Restrup. Samme år, som det nylig omtalte skete, ansøgte han kongen om, at han måtte lade sig berette af en anden præst i kirken og på gården; dette har vel cancelliet eller kongen skrevet i glemmebogen, og derfor fremkom han atter 6te jan. 1657 med en ny ansøgning, der lyder som følger:

»Stormægtigste højbårne fyrste, allernådigste herre og konning. Eftersom min præst ved Restrup herr Niels Eskildsen i Sønderholm sig imod mig i adskillige måder med al stivhed og trodsighed haver ladet sig finde; for det første jeg med fru Anne Kås havde kaldet hannem til præst, tilspurgte jeg hannem, den gang jeg havde leveret hannem kaldsbrevet, om der var noget om, at han havde lovet at ville have fru Anne Kåses pige, Berithe Nielsdatter, hvortil han svarede mig, at før end han vilde tage hende, vilde han miste kaldet, og derhos med en uhørlig (ed) svor, at den dag han tog hende, skulde han blive spedalsk, og dog tog han hende og haver hende endnu; jeg holdt ham den forrige præstekvinde fore, som var i kaldet, om Vorherre havde foresat det, så jeg gjerne, at hun ikke blev forskudt, efterdi hun var en fin kvinde og havde skikket sig vel, hvorfor jeg højlig opiniatrerer mig på den ed, han så svor sig ommen (?), og han siden tit og ofte udi mange måder med al stivhed og trodsighed sig imod mig lønlig og åbenbarlig haver ladet tilkjendegive; item jeg nu for kort tid siden lod i venlighed begjære af hannem, at mig måtte bevilges, at (jeg) en søndag måtte lade en anden præst prædike en gang udi den ene kirke, hvortil han trodseligen svarede, han det ikke nogen sinde vilde tilstede, eftersom jeg dog haver jus til begge sogne; jeg (har) i langsommelig tid siden st. Hansdag været ilde til pas og været forårsaget at bruge doktores og ikke havt den førlighed at komme til kirke, haver dog ladet prædike for mig i stuen udaf præsten og studenter, og nu for kort tid siden, før end jeg drog her over, lod jeg hente min forrige præst ved Avnsbjerg, hr. Povl i Almind, som jeg i mange år haver brugt at gå til alters til, og lod mig, min kone og børn berette på gården, eftersom vi begge vare skrøbelige og svage, og der er en kapel på gården, eftersom jeg så højliggen haver svoret aldrig at skulle til alters hos hannem, hvilket han vel vidste, dog haver jeg idelig og altid søgt hans kirke og prædiken og ingen tider forsømt, når jeg haver været hjemme og til pas, så vel og mesten hver søndag havt hannem neder på gården til gjæst og altid i al venlighed omgæst hannem, indtil nu på nogen kort tid, han med opstinathed og trodsighed haver i adskillige måder ladet give tilkjende og bildet sig ind, endelig jeg imod min ed skulde

gå til alters hos hannem, medens ved mine andre gårde altid haver ganget. Nu erfarer jeg, at siden jeg drog bort, haver han ladet stævne den præst, som jeg lod hente til mig på gården og lod mig og min kone berette, eftersom vi var begge svage og hun reder til barsel og haver en segs ugers dag; item jeg erfarer, at juledag havde min hustru bestilt en student, som skulde prædike for hende juledag, præsten lod forbyde studenten det, så hun skriver nu mig til, at der hverken præst eller student understår sig for hannem at prædike på gården for hende, og hun er så svag, at hun (ikke) kan drage til kirke, hvorfor jeg underdanigst er begjærendes af hans kgl. majt. min allernådigste herre og konning, at mig måtte tillades at holde mig en præst på gården, lønne og koste hannem alene selver, som kan betjene mig, min hustru og børn og gårdens folk; i lige måde er jeg underdanigst begjærendes, at den præst, jeg en gang havde ladet hente til mig på gården og berettet mig, må for hans tiltale være umolesteret og forskånet. Formoder hans majt. min allernåd. herre og konnings milde svar, forbliver hans kgl. majts. tro og pligtskyldige undersætter med liv og blod. Actum Kjøbenhavn den 6te januar anno 1657.

Jørgen Marsvin, eg. hd.◀

Strags efter fik han brev på at må holde en præst på sin gård, dog at han skulde være tiltænkt at give sin rette sognepræst, hvis rettighed ham burde, og bispen i Viborg fik befaling til at præstevi den person, Jørgen Marsvin vilde kalde, og ligeledes med ordentlige ceremonier at indvi kapellet på Restrup. Endnu inden denne befaling blev udstedt, havde kongen erklæret Sverige krig, og strags oversvømmedes landet af fjenderne, så at Jørgen Marsvin neppe har fåt sin præst kaldet og kapellet indviet, så meget mere som han selv var hjemme fra og uden al tvivl tog del i krigen. Freden blev sluttet og brudt igjen 1658; men midt under krigen, nemlig den 26. april 1659, skrev Jørgen Marsvin følgende bønsskrift:

»Stormægtigste, højborne herre og fyrste, min allernådigste herre og konning. Eftersom min præst hr. Niels Eskildsøn i Sønderholm annammer lige så meget korntiende af begge hans sogne, som jeg gjør, medens kvægtienden tager haa kun den tredie part, som hannem med rette tilkommer

og hans formand det for hannem haver nydt, eftersom sligt ikke er brugeligt eller fast høres nogen steder, hvilket kun kan agtes for en benådning udaf øvrigheden på stedet, så længe som præsterne de haver skikket og forholdet dennem imod deres øvrighed, som de burde at gjøre, tilmed befindes han at have så gode sogne som andre præster og så god en præstegård, som han nok kan leve af, hvorfor efterdi han med al stivhed og trodsighed sætter sig op imod mig i adskillige måder, formener jeg hannem ikke videre pligtig at være end den tredie part af korntiende af begge sogne efter ordinansen, som de andre præster andre steder bekommer, ikke videre; og om han endskjønt haver mit kaldsbrev, at han skal nyde det, hans formand gjorde, hvilket jeg aldrig skulde imodstanden, om han sig så imod havde anstillet som hans formand, medens efterdi han det ikke haver gjort, formener jeg heller ikke pligtig at være det at holde, begjærer derfor underdanigst af hans kgl. majestæt, min allernåd. herre og konning, en kgl. befaling til stiftslensmand og bispem i Viborg, som er hans rette biskop, eller og til stiftslandkommisarius Ebbe Gyldenstjerne, under hvis kommission og samme stift ligger, at må udi lensmandens fraværelse tage mit angivende med hvis andet videre, jeg agter at fremsætte og proponere, og præsten derimod indstævner og os da ved endelig dom adskiller, på det sagen kunde en gang imellem os uden vidtløftig proces endes, og jeg for hannem i rolighed kunde forblive, hvorudi hans kgl. majt. gjør mig en stor nåde og Gud største behagelighed, hvorpå jeg og forventer et nådigt svar, jeg igen forbliver stødse hans kgl. majts. min nådige herre og konnings tro og pligtige undersætter. Kjøbenhavn den 26de april anno 1659.

Jørgen Marsvin, eg. hd. c

Der udgik vel 2den juni befaling herom til Ebbe Gyldenstjerne og dr. Johan Diderichsen ¹⁾, men hvad udfaldet blev, véd jeg ikke; dog er jeg vis på, at de må have givet præsten ret efter hans kaldsbrev.

Endnu tidligere, nemlig 2den febr. 1659, havde Jørgen Marsvin i Kjøbenhavn skrevet endnu et bønsskrift til kongen,

¹⁾ Hedder ellers også Hans Bartsker; han blev forresten først nogle måneder senere udnævnt til biskop.

men det blev ikke indgivet før om efteråret, så at han har omskrevet datoen til Restrup den 26de okt. Dette brev er gnavet stærkt af tidens tand, men så vidt jeg har kunnet læse det, lyder det således:

»Stormægtigste, højborne fyrste, allernådigste herre og konning. Eftersom jeg en langsommelig tid haver tjent eders kgl. majts. hr. fader, sal. ihukommelse, udi den kejserlige krig og siden altid (. . . ?) at nu sidste forleden svenske fejde hværvet hans majt. et kompagni på 120 heste på min egen pung uden andres (?) penge eller nogen »loff platz«, haver aldrig nydt fra første begyndelse, jeg gjorde tjeneste, og til denne dag rede penge eller besolding 1 β videre end 400 rd. og 1 måneds besolding, der kompagniet blev aftakket nu, den gang de andre fik udlæg, da fik jeg ved de andre (?), så mig resterer endnu efter min restseddel for f(orrige) svenske fejde hen ved en 6000 rigsd. mig til Kieler omslag 1648 skulde have været erlagt, så er jeg nu underdanigst begjærende af h. kgl. m., min nåd. herre og konning, dog udi nåde vilde anse min fattige lejlighed og den store bekostning og besværing, jeg i så måde havde udstået og ganske ingen recompance i nogen måde haver nydt og vilde nåd. forunde mig dette gods af Ålborghus len mig og min kones livstid, som kan beløbe sig anslagen efter renteri taxt ungefær 166 $\frac{1}{2}$ rigsd. 3 β årligen for min restseddel, jeg vil endnu forstrække udi godt proviant eller penge 500 rdlr. der på, formoder hans majt. anser min lejlighed og den store besværing, jeg haver sat mig med kone og børn udi, at dette mig nåd. måtte bevilges. Jeg findes altid hans majt. og mit fædrene land med liv og blod og formue altid obligeret og forpligt. Formodendes et nådigt og mildt svar, Actum Restrup den 26de okt. 1659. Eders kgl. majts. tro og pligtige undersætter

Jørgen Marsvin egen hånd.«

Denne sag blev ikke strags afgjort, men 10de jan. 1660 fik J. M. de kgl. kommissærers kvittering for forstrækning til garnisonen i Kjøbenhavn, på hvor stor en sum véd jeg ikke, og dagen efter fik han kongeligt forleningsbrev på det gods, han ønskede. Men glæden var ikkun kort. Allerede året efter ser vi, at han trættes med sine frænder om Restrup gård og gods, og 15de januar 1662 gjør ridemænd udlæg i Restrup hovedgård for Niels Parsbjerg til Lynde-

ruggård for hans fordring, der nu er vokset op til 12706 rd. 5 sk 14 b . Restrup bygninger var nu meget øde, avlingen ikke til fulde dreven, møllen øde, kirkerne meget brøstfældige. Jørgen Marsvin fremlagde et skriftligt indlæg, hvori han siger, at han har sat over 3000 rd. til på gården, opsat alle kvister på det søndre hus, opført nyt i ladegården, betalt i brandskat og kontribution af gården, foruden bøndergods, 960 rd., 100 tdr. havre, 80 tdr. rug, foruden øl, mad, vin, brændevin, heste og andet; han henstiller, at Niels Parsbjerg og fru Helle Gyldenstjerne ikke kan drive gården uden bønder, da han selv ikke kan drive den med nogle og tresindstyve plove foruden hans egne plove, og at de ikke vil kaste ham, kone og børn på møddingen, men lade dem sidde til terminen, da han så vil skaffe penge. Men dette blev der ikke taget hensyn til; man udlagde gård, mølle og kirker, ialt 192 tdr. hartkorn til 50 rd. tonden formedelst de slette tider, hovedgårdens bygning for 800 rd. Dernæst udlagdes korn, foder, hø, øxne, kør, kvier, tyre, kalve og får, og da hver stump var regnet med, fik Niels Parsbjerg dog endnu 1 sk 8 b til gode. Men Jørgen Marsvin var istand til at hævne sig. Først tog han brevkisten med sig, da han flyttede bort, og i Niels Parsbjergs store svaghed og fraværelse måtte fru Helle Gyldenstjerne gjentagne gange næste år ansøge kongen om at befale Jørgen Marsvin at føre brevkisten tilbage til Restrup og levere den til hende.

Værre hævnede han sig imidlertid ved at forfølge en fejl, der med eller uden Niels Parsbjergs vidende var begået ved den indførsel, hvorved Restrup var bleven ham berøvet. Der var nemlig ikke ført til afkortning 1543 rdlr. med påløbne renter, som Jørgen Marsvin på Niels Parsbjergs vegne havde betalt til lic. Peder Lassen, så at Jørgen M. kunde skrive, at Niels Parsbjerg »tog fra mig kvæg, korn og sæd i marken for ganske ringe værd og pris for de penge, som han skinbarligen vidste imellem Gud og sin samvittighed en gang var betalt, mig til allerstørste ruin og skade.« Nu vilde Jørgen M. atter have sit udlæg i kvæg, korn, sæd og andre gode dygtige varer, og da Niels Parsbjerg ikke vilde tillade dette, fik han kgl. befaling til lensmanden om at hjælpe ham til rette. Nu tyede fru Helle i sin husbonds store svaghed og fraværelse til kongen med sin klage over

Jørgen Marsvin, og beretter, hvorledes hendes husbond havde tilbudt denne fyldest i jordegods eller i en af Jørgen Marsvins obligationer, som hendes husbond havde indløst og selv var forlover for, hvilket J. M. ikke havde villet annamme; endvidere klager hun over, at hendes husbond ikke havde bekommet fra ham for nogle 1000 rd. andet end en forfalden gård og dog ikke en eneste tjener eller bondeejere dertil, som kunde gjøre ægt og arbejde, hvor imod hendes husbond havde måttet sælge sin fædrene gård Lynderupgård¹⁾; hun ansøger derfor om befaling til kommissarier at være tilstede, for at hendes husbond kunde få sine breve tilbage, når Jørgen Marsvin havde fåt vederlag, og hun henskyder sig under kongens sidste velmenende forordning, at når jordegods er at bekomme, bør hovedgården være forskånet. Også denne gang som så ofte før faldt kongens svar ud til fordel for Jørgen Marsvin; ti der blev kortelig givet den besked, at da J. M. vil søge sin betaling efter dommen, lader kongen det derved forblive. Man kunde synes, at den af fru Helle påberåbte forordning (af 13de juni 1663) måtte have kunnet frelse hovedgården; men for det første må dommen være ældre end forordningen, og for det andet havde Niels Parsbjerg urettelig fåt udlæg for pengene i hovedgården, og i samme måtte erstatningen jo kunne kræves.

Således var nu selve hovedgården og hvad dertil hørte gåt fløjten; hvor vidt Jørgen Marsvin endnu ejede sit jordegods, og hvorledes det overhovedet forholdt sig hermed, kan jeg ikke bestemt sige; men vist nok har han havt flere kreditorer, der har taget hele hans ejendom fra ham enten før eller, hvilket jeg snarere tror, efter dette tidspunkt. Selv af sit forleningsgods beholdt han kun tilbage 3 gde. i Sønderholm og øen Egholm i Limfjorden, og desforuden gården Abildgård i Øster Hornum sogn. Fra tabet af Restrup og til sin død bode han på denne gård, men det er ikke klart, hvorfor han kunde beholde den; måske blev den betragtet som forleningsgods og som sådant under kongens særlige beskjærmelse; da Jørgen Marsvin nemlig fandt, at man gik ham for nær på livet, ansøgte han 13de avg. 1667 kongen om, at ingen måtte indføre sig i det lille stykke gods, som

¹⁾ 1662 til Eggert Abildgård (Dsk. Atlas).

kongen havde forundt ham, kone og børn deres livstid, og som var det eneste middel, de havde at leve af. Og kongen strakte sin beskyttende enevældige hånd ud over dem og gjorde strags vitterligt, »at da vi har forundt os elskelige Jørgen Marsvin til Abildgård og hans hustru i deres livstid den årlige indkomst af noget jordegods i Ålborghus amt, på det de noget til deres livs nødtørftige underhold kunde have, ville vi hermed have budet og befalet, at ingen af Jørgen Marsvins kreditorer må i denne indkomst lade sig indføre, men ellers i anden måde søge deres betaling,« hvilken sidste bemærkning lyder noget spydig.

Med Abildgård var det gåt ganske som med Bastrup, kun at den fik lov til at beholde sit gamle navn. Den havde været beboet af tre bønder, der svarede sit landgilde, og hver for sig var sat i hartkorn, var altså i grunden tre gårde, lige som den i vore dage er to. De to trediedele var Jørgen Marsvins ejendoms- eller pantegods, medens den tredie var forleningsgods. Som så meget af hans øvrige fæstegods og af andre godsejeres også, var den bleven øde og ubesat, og han drev selv avlingen for sin egen regning. Når han har begyndt dermed, kan jeg ikke sige, men det var i alt fald tilfældet 1661. Da han det følgende år blev jaget fra Restrup, tog han bopæl på Abildgård, hvor han kunde så 8 tdr. rug, 10 tdr. byg, 20 tdr. havre og avle 20 læs hø.

Jørgen Marsvin til Abildgård var ikke noget mildt herskab, og bønderne klagede over ham til kongen. 1668 fik de udvirket en kgl. befaling til Ove Juel, befalingsmand på Ålborghus, at han alvorlig skulde tilholde ham, at han ikke tager og opbær videre, end vi af andre vore gårde har ordineret at skal tages, ej heller besværer med videre skat eller i andre måder imod billighed og vort nådige skjødes formelding.

Allerede 1665 havde han ladet beboerne af Egholm exequere for skat af de unge karle. 1667 gav salig Anders Kjærulfs sønner 9 sletdaler for, »at de ikke skulde antages til soldat i den vacante sted.« I 1669 døde Niels Parsbjerg, og så lader det til, at Jørgen Marsvin har fåt noget at sige på Restrup igjen, hvilket ses af følgende seddel: »Hilsen med Gud samtlige på Egholm, vide må I, at I nu på mandag skal møde mig på Restrup at slå hø udi tvende dage og

tage eders »Reffde hielp« med eder uden al forsømmelse.
Actum Abellgaard den 2den juli anno 1669.

Jørgen Marsvin.

Anno 1670 indgav bønderne på Egholm på ny et klageskrivt til kongen, så lydende:

»Stormægtigste, højbårne fyrste, allernådigste herre og konning. Eders kgl. majt. højligen forårsages vi underskrevne fattige undersætter allerunderdanigst at lade andrage, hvorledes velbyrdige Jørgen Marsvin, som med Egholms bønder allernådigst er forlent, os på det hårdeste eftertragter, særdeles med usædvanlige pålæg med ægt, og især med høj drengeskat, som han os ved militariske execution afpresser, foruden ellers at han nu en tid lang haver os stor trætte påført, så det er os fattige folk umuligt at udstå, mens må derover endelig gå til grunde og ruineres, hvorfor til eders kgl. majt. vi allerunderdanigst indflyr med ydmygeligst bøn og begjæring, eders kgl. majt. vilde for Guds skyld tage os udi nådig beskjærmelse og allernådigst befale, at Jørgen Marsvin ikke så meget strængelig med os fortfarer, mens at vi må nyde fred for hans trætte, os påføres, og frihed for usædvanligt pålæg og drengeskat lige ved andre eders kgl. majts. bønder, om dette han tilforn af salig højlovlig ihukommelse kong Frederik den tredie allernådigst ved befaling til hr. Offue Juel, forrige amtmand her på stedet, er bleven erindret. Sådan eders kgl. majts. høje nåde og velgjerning Gud allermægtigste med langvarigt fredsommeligt og lyk-saligt regimente vil belønne. Egholm den 5te marts anno 1670. Eders kgl. majts. fattige undersætter

Søffren Simensens navn S: S:

pouel Christensens navn P: C:

P: A: Peder Andersen

Enker { Anne Jensdatter
 { Maren Søffrensdatte

Kopi af velbyrd. Jørgen Marsvins execution: Eftersom resterer for fem kvartaler af Egholms hjælp til øde gårdes skatter og princessin styr, og de hver gang derom er advaret med dette som nu påfølger, og de det ganske intet haver villet agtet, medens udi det som i alt andet mutvillig og trodsig anstillet, vilde ikke agte mig, hvis jeg advarede dem om, så fremskikkes nu tvende ryttere, at de inddrage til

principalen, Søffren Simmensøn og der forbliver hos hannem, indtil de gjør klar her hos mig selver på gården og fremviser min kvittering, og ikke drage derfra før. Færgeløn og deres executionspenge have de hos bønderne at søge. Actum Abelgaard den 9de okt. 1669. *Jørgen Marsvin.*

Rigtig fortegnelse hvad sig vores rette landgilde belanger: 1 tønne ål, 1 td. smør, 3 skovsvin, gjæsteri af 3 gårde. Her over haver han os pålagt 24 rd. arbejdspenge, 12 læs hø, 12 gjæs, som aldrig tilforn noget derfor er udgivet, dog at vi haver oprettet en kontrakt med hannem om dette usedvanlige, dog (han) den selver haver brudt, hvilken kontrakt er oprettet 1665, hvilket vi ikke torde indføre i vor supplication.«

Stiftamtmanden, nu Peter Carisius, fik derefter en lignende befaling som tidligere Ove Juel, om at skulle hjælpe bønderne til rette.

Jørgen Marsvin døde i begyndelsen af 1671. Allerede 1667 havde hans datter, jomfru Mette, været forårsaget at forhverve landstingsdom til indførsel over sin fader, for hvad han havde været hende skyldig — atter et smukt familietræk. Ridemændene fik ikke deres udlægsforretning fuldbyrdet før Jørgen Marsvins død, og da nu hans gods blev forseglet, var forretningen umulig; men 29de april 1671 fik to mænd befaling til at åbne bøet, gjøre jomfru Mette, hvem Mogens Rosenkrans beskikkedes til værge, udlæg efter dommen og så forsegle igjen. Forresten gik hustru og børn fra arv og gjæld; alle Jørgen Marsvins midler blev bortførte fra Abildgård; kun blev der stående en hob ejendomsbreve og andre breve i et kammer under forsegling, så at enken ikke kunde bruge kammeret eller reparere huset; da hun også mener, at brevene dér ikke var sikre (for ildsvåde), fik hun 6 år efter mandens død udvirket en befaling til to mænd, at de skulde åbne kammeret og udlevere hende de breve, der angik Abildgård, og indsætte de øvrige i Viborg stiftskiste efter gammel skik, efter at have forfattet registre over dem alle til hobe.

Som allerede bemærket døde Niels Parsbjerg før Jørgen Marsvin, nemlig inden marts 1669, da hans bo var under behandling. I sept. 1664 havde han for ikkun 3000 rds. gjæld pantsat Restrup med mølle og patronatsret til Christoffer

Lindenov til Lindersvold. Ved skiftet spredtes godset; selv møllen og patronatsretten, der var med i pantet, tilfaldt andre end panthaveren; hr. Niels Eskildsøn fik for 123 rd. udlæg i kaldsretten til sine kirker, så han vel ikke har været så stiv og trodsig mod Niels Parsbjerg som imod hans formand. Christoffer Lindenov søgte nu at samle sig gods til gården. Således fik han kongeligt skjøde på en del gods 24. avg. 1671, hvoriblandt Egholm og de 3 gårde i Sønderholm, hvoraf dog fru Anne Helvig skulde nyde landgilden sin livstid. Det synes at denne frue ikke har været stort bedre herskab end hendes husbond. Christian Lindenov, der havde arvet Restrup efter sin fader, måtte frygte for, at bønderne på Egholm og i Sønderholm »formedelst adskillige usædvanlige udgifter, hun dennem imød jordebogen skal pålægge, skulle ruineres og øde blive.« Derfor udvirkede han 28de marts 1682, at bønderne skulde overleveres til ham selv, således at han svarede fru Anne Helvig i rette tid den landgilde og afgift, som de var pligtige at give efter jordebogen, og betalte hendes ægt og arbejde efter billighed.

Fru Anne Helvig Gyldenstjerne døde 1690, 75 år gammel; både hun og hendes mand skal være begravne i Rårup kirke i Bjerge herred; ellers lå det nær at mene, at de var blandt de Marsviner og Gyldenstjerner, der har været begravne i Ø.-Hornum kirke; men pågjældende ligstene er forsvundne fra begge disse kirker.

3. *Jørgen Marsvins efterkommere.*

Jørgen Marsvin og fru Anne Helvig Gyldenstjerne skal efter Benzons stamtavle have haft 15 børn, hvoraf 7 sønner og 3 døtre døde små; men da denne stamtavle vitterlig har grove fejl, tør jeg ikke stole på denne angivelse. Klevenfeld nævner 5, hvoraf Peder døde som barn og Kirsten kun nævnes. Datteren Mette Marsvin, der foran er omtalt, blev givet med Niels Parsbjergs søn, oberst Verner Parsbjerg til Eskjær. Sønnen Mogens Marsvin til Ålegård i Skrem sogn i Ty var kaptejn og var givet med Hedevig Agate (eller Agnete) Zepelin, datter af ritmester Viktor Kristoffer Z. De havde en søn, Jokum Henrik Marsvin, der 1748 var premierløjtnant og bode på Helleris i Sønderbjerg sogn i Ty; Benzon

siger, at han døde 1768 som oberstløjtnant, og at han var g. m. Birgitte Kirstine Damstrøm, født 1717, død 1787 uden børn. Men samme kilde lader ham rigtignok være en søn af Otto Marsvin og ejer af Vorgård; men begge dele er urigtigt, hvad enten der menes Vorgård i Vensyssel eller i Hellum herred. — Jørgen Marsvins anden søn var Otte Marsvin, der var født 1655 på Restrup og først blev gift med fru Sofie Krabbe, Kjeld Krags efterleverske til Trudsholm, hvilken gård hun således bragte sin mand. Efter hendes død ægtede han Helene Marie Hovenbech, datter af Peder Hansen H. til Palsgård; han døde 9de marts 1725 og enken ægtede siden Peder Lyxdorf til Fjellebro. Otte Marsvin havde 4 børn, hvoraf kun to er nøjere kjendte, nemlig datteren Anne Helvig Marsvin, der blev gift med major Fr. Kr. Muderspach til Trinderup i Hvornum sogn, Onsild herred, og sønnen Peder Marsvin til Trudsholm, der døde 1758 som etatsråd og landsdommer i Jylland; han var gift med Regitze Sofie Reedtz, men de havde ingen børn. I alle mandslinierne var denne ældgamle æt således uddød med Jokum Henrik Marsvin som sin sidste mand.

Det billede, som Jørgen Marsvins liv giver af hans tid, er såre lidet lysteligt. Det er onde tegn, at frender jage hinanden fra gård og gods, at en præst fornærmer sin kaldsmand, fordi han kun kan ægte én kvinde, og at bønder ikke tør skrive i et bønsskrivt, hvorledes herremanden handler med dem. Under sådanne forhold var det ikke underligt, at den snildeste gik af med fordel, især når han var så kjæk, at han turde og vilde dø med sit folk i sin rede; men der var mange om skylden og flere om skaden.
